

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

"ЗАТВЕРДЖУЮ"

Заступник керівника
(проректор з науково-педагогічної роботи)
М.В. Афанасьєв

Основи науково-аналітичних досліджень
робоча програма навчальної дисципліни

Галузь знань
Спеціальність
Освітній рівень
Освітня програма

07 Управління та адміністрування
073 «Менеджмент»
перший (бакалаврський)
Менеджмент організацій і адміністрування, менеджмент
інноваційної діяльності, логістика

Вид дисципліни
Мова викладання, навчання та оцінювання

базова
українська

Завідувач кафедри менеджменту, логістики
та економіки

Ястремська О. М.

Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2018

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри менеджменту, логістики та економіки
Протокол № 2 від 13.09.2018 р.

Розробники:

Ястремська О. М., д.е.н., проф. кафедри менеджменту, логістики та економіки
Строкович Г.В., д.е.н., проф. кафедри менеджменту, логістики та економіки

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

1. Вступ

Анотація навчальної дисципліни: з метою забезпечення ефективного розвитку України та її регіонів необхідно є реалізація інвестиційно-інноваційної стратегії, спрямованої на економічне зростання, яке ґрунтується на формуванні інтелектуального потенціалу та широкому використанні в економічній діяльності досягнень науки та техніки. Для розвитку науково-технічної сфери створені основні правові, організаційні та фінансові засади, що визначені в законах України. Науково-технічні досягнення в значній мірі визначатимуться сукупністю наукових досліджень, до яких повинна залучатись талановита молодь – випускники закладів вищої освіти. Перші навички з науково-дослідної діяльності студенти можуть отримати беручи участь у наукових дослідженнях, що проводяться в межах навчальних закладів. Все це спонукає до необхідності вивчення такої навчальної дисципліни, як «Основи науково-аналітичних досліджень», та включення її до програми підготовки бакалаврів за напрямом підготовки «Менеджмент». Вміння самостійно ставити та вирішувати нові завдання і творчо використовувати досягнення науки і техніки у практичній діяльності важливо усім майбутнім спеціалістам. Тому сучасному студенту необхідні основні знання з проведення науково-аналітичних досліджень.

Навчальна дисципліна "Основи науково-аналітичних досліджень" є базовою навчальною дисципліною та вивчається згідно з навчальним планом підготовки фахівців першого освітнього рівня (бакалаврського) освітніх програм: менеджмент організацій і адміністрування, менеджмент інноваційної діяльності, логістика для всіх форм навчання.

Об'єктом навчальної дисципліни є організація науково-аналітичних досліджень.

Предметом навчальної дисципліни є методологія науково-аналітичних досліджень і методика здійснення досліджень конкретних проблем економіки на основі загальнонаукових та емпіричних наукових прийомів, що дають можливість досліджувати економічні та соціальні процеси у їх спорідненості, відмінності та історичному аспекті.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати: основні поняття науки; цілі та функції науки як особливого виду діяльності; правила класифікації понять; сутність та особливості науково-аналітичної роботи; особливості інформаційного забезпечення наукового дослідження; основні етапи роботи з науковою літературою; основні методи наукових досліджень; поняття та типи моделей; загальні вимоги до науково-аналітичної роботи; структуру наукового дослідження; правила оформлення науково-дослідної роботи; основні правила щодо складання наукової доповіді та презентації результатів наукового дослідження;

вміти: обґрунтовувати вибір теми наукового дослідження; обґрунтовувати актуальність теми дослідження, його мети і завдань; обґрунтовувати предмет і об'єкт дослідження; складати бібліографію за відповідною темою; здійснювати пошук необхідної наукової інформації; використовувати методи дослідження, що є адекватними досліджуваному явищу або процесу; формулювати положення наукової новизни; здійснювати обробку результатів дослідження та оформляти їх у відповідності з існуючими формами відображення (тези, статті, дипломні роботи, розділи монографії, науково-методичні рекомендації, навчальні посібники, дисертації).

Мета навчальної дисципліни: формування у студентів системи теоретичних знань, прикладних вмінь і навичок щодо здійснення науково-аналітичних досліджень, їх планування, організації, мотивації та контролю.

Курс	3	
Семестр	5	
Кількість кредитів ECTS	5	
Аудиторні навчальні заняття	лекції	30
	семінарські	44
Самостійна робота		76
Форма підсумкового контролю	залік	

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни:

Попередні дисципліни	Наступні дисципліни
Макро- і мікроекономіка	Планування та організація діяльності підприємства
Теорія управління	Стратегічний менеджмент
Економіка підприємства	
Менеджмент	Економіка знань та інноваційна інфраструктура

2. Компетентності та результати навчання за дисципліною:

Компетентності	Результати навчання
Здатність щодо обґрунтування актуальності наукових досліджень	Обґрунтовувати обраний напрям наукових досліджень, презентувати результати отриманих знань та вмінь, ініціювати дослідження і здійснювати критичний аналіз теорій
Здатність щодо організації інформаційного забезпечення наукових досліджень	Використовувати наукові літературні джерела, здійснювати пошуки, володіння методами оформлення результатів наукових досліджень; Презентувати результати отриманих знань та вмінь; Відповідальність за правильність використання наукових літературних джерел та посилання на них
Здатність щодо постановки мети, завдань наукових досліджень та обґрунтування їх результатів	Писати статті, тези у відповідності з вимогами до їх опублікування; презентувати результати отриманих знань та вмінь; відповідальність за правильність формування тез і статей
Здатність щодо презентації результатів наукових досліджень	Здійснювати наукові презентації; презентувати результати отриманих знань та вмінь; відповідальність за правильність формування презентації наукової доповіді

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Основи методології науково-аналітичної діяльності

Тема 1. Основні категорії науки.

Наука як особлива форма людської діяльності. Система наукових знань. Наукова діяльність. Основний продукт, головна мета та функції науки. Виникнення науки та її еволюція. Поняття та його суттєві ознаки. Обсяг поняття. Зміст поняття.

Родові та видові поняття. Операції з поняттями. Визначення та класифікація понять. Правила класифікації. Поняття, особливості, цілі та завдання науково-дослідної роботи. Науковий напрям. Тема дослідження. Вибір теми дослідження та розробка робочої гіпотези. Основні форми науково-дослідної роботи. Керівництво, планування та облік науково-дослідної роботи.

Тема 2. Технологія роботи з інформацією.

Класифікація інформаційного забезпечення наукових досліджень. Необхідність вивчення літератури. Типологія науково-технічних документів. Складання бібліографії. Технологія читання, повільне та швидке читання. Послідовність читання. Розуміння тексту. Анотація. Витяг. Конспект. Науковий огляд. Етапи роботи з науковою літературою. Цитування. Пошук інформації в Інтернеті, пошукові системи. Технологія пошуку.

Тема 3. Методи і моделі наукових досліджень.

Поняття та класифікація методів дослідження. Загальнонаукові методи: аналіз, синтез, дедукція, індукція, аналогія, моделювання, абстрагування, ранжування, конкретизація, системний аналіз. Методи встановлення причинних зв'язків. Методи емпіричного дослідження: спостереження, порівняння, експеримент. Методи теоретичного дослідження: абстрагування, ідеалізація, формалізація, узагальнення, експеримент. Моделі та моделювання. Поняття моделі. Типи моделей. Етапи моделювання. Економіко-математичне моделювання. Вимоги до моделей: повнота, висока ефективність, мала розмірність, простота, низькі витрати, точність.

Тема 4. Організація наукового дослідження.

Загальні вимоги до структури та оформлення науково-дослідної роботи. Реферат наукового звіту. Цілі представлення результатів науково-дослідної роботи. Форми представлення результатів досліджень: монографія, дисертація, науково-дослідний звіт, наукові статті, доповіді на конференціях. Вимоги до наукових статей. Тези доповіді. Відмінні особливості доповіді та статті.

Змістовий модуль 2. Технології проведення науково-аналітичних досліджень.

Тема 5. Презентація результатів наукових досліджень.

Доповідь про роботу. Системні елементи наукової дискусії. Об'єкти та суб'єкти наукової дискусії. Види наукової дискусії. Стратегія і тактика спору. Прийоми пошуку істини. Способи аргументації в науковій дискусії. Вимоги до оратора. Оцінювання виступу. Підготовка наукових матеріалів до друку. Особливості та проблеми оцінки ефективності науково-дослідної роботи. Резерви та шляхи підвищення ефективності науково-дослідної роботи.

Тема 6. Кваліфікаційні роботи здобувачів.

Види кваліфікаційних робіт. Їх характеристика. Етапи роботи над курсовою роботою (проектом). Цілі та завдання курсової роботи (проекту). Вибір теми курсової роботи (проекту). Робота над текстом курсової роботи (проекту). Вимоги до оформлення курсової роботи (проекту). ІНДЗ як форма навчальної та науково-дослідної роботи. Етапи роботи над дипломною роботою. Організація виконання дипломної роботи. Робота над текстом дипломної роботи. Оформлення курсової роботи (проекту). Оформлення дипломної роботи. Підготовка до захисту і захист курсових робіт (проектів). Дипломна робота як кваліфікаційне дослідження. Завдання

дипломного проектування. Вибір та уточнення теми дипломної роботи, підбір і вивчення літературних джерел. Структура дипломної роботи. Процедура підготовки і захисту дипломної роботи. Зовнішнє і внутрішнє рецензування дипломної роботи.

Тема 7. Види науково-аналітичних досліджень здобувачів.

Сутність і зміст навчально-дослідної роботи здобувачів. Розрізнення навчально-дослідної та науково-дослідної роботи студентів. Напрями організації НДРС. Форми організації та проведення НДРС в університеті. Конкурс дипломних робіт: організація та порядок проведення. Конкурс наукових робіт: організація та порядок проведення. Мета, завдання та умови огляду-конкурсу звітів про виконання програми практики. Зміст роботи наукових гуртків. Форми роботи наукового гуртка. Управління науковим гуртком.

Тема 8. Прикладні аспекти підготовки здобувачів вищої освіти

Вимоги щодо практики та її види. Мета, завдання та зміст педагогічної практики. Організація підбиття підсумків із виробничої практики. Форми контролю за педагогічною практикою. Загальні вимоги до виробничої практики. Основні види робіт під час виробничої практики. Науково-дослідна робота здобувачів під час виробничої практики. Виховна робота здобувачів під час практики. Організація проходження виробничої практики. Підсумкова атестація з виробничої практики.

4. Порядок оцінювання результатів навчання

Система оцінювання сформованих компетентностей у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, семінарські заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою. Відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця, контрольні заходи включають:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, семінарських занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 100 балів; мінімальна сума, що дозволяє студенту отримати залік – 60 балів);

модульний контроль, що проводиться з урахуванням поточного контролю за відповідний змістовий модуль і має на меті *інтегровану* оцінку результатів навчання студента після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля;

підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі диференційованого заліку, відповідно до графіку навчального процесу.

Порядок проведення поточного оцінювання знань студентів. Оцінювання знань студента під час семінарських занять та виконання індивідуальних завдань проводиться за такими критеріями:

розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються; ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни; ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються; вміння поєднувати теорію з практикою при розгляді виробничих ситуацій, розв'язанні задач, у процесі виконання індивідуальних завдань та завдань, винесених на розгляд в аудиторії; логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і при виступах в аудиторії, вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки; правильність виконання індивідуального та комплексного завдання; здатність проводити критичну та незалежну оцінку певних проблемних питань; вміння пояснювати альтернативні

погляди та наявність власної точки зору, позиції на певне проблемне питання; застосування аналітичних підходів; якість і чіткість викладення міркувань; логіка, структуризація та обґрунтованість висновків щодо конкретної проблеми; самостійність виконання роботи; грамотність подачі матеріалу; використання методів порівняння, узагальнення понять та явищ; оформлення роботи.

Загальними критеріями, за якими здійснюється оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів, є: глибина і міцність знань, рівень мислення, вміння систематизувати знання за окремими темами, вміння робити обґрунтовані висновки, володіння категорійним апаратом, навички і прийоми виконання практичних завдань, вміння знаходити необхідну інформацію, здійснювати її систематизацію та обробку, самореалізація на семінарських заняттях.

Підсумковий контроль знань та компетентностей студентів з навчальної дисципліни здійснюється на підставі проведення семестрового диференційованого заліку за накопичувальною бально-рейтинговою системою, завданням якого є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, вміння формулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо.

Студента слід **вважати атестованим**, якщо сума балів, одержаних за результатами успішності під час поточного та модульного контролю (відповідно змістовому модулю) впродовж семестру в сумі досягла 60 балів.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується з урахуванням балів, отриманих під час екзамену, та балів, отриманих під час поточного контролю за накопичувальною системою. Сумарний результат у балах за семестр складає: "60 і більше балів – зараховано", "59 і менше балів – не зараховано" та заноситься у залікову "Відомість обліку успішності" навчальної дисципліни.

Розподіл балів за тижнями

Теми		Лекційні заняття	Практичні заняття	Доповідь	Письмова контроль-на робота	Усього	
модуль 1	Тема 1	1 тиждень	1	3		4	
		2 тиждень	1	3		4	
	Тема 2	3 тиждень	1	3		4	
		4 тиждень	1	3		4	
	Тема 3	5 тиждень	1	3	5	9	
		6 тиждень	1	3		4	
	Тема 4	7 тиждень	1	3		4	
		8 тиждень	1	3		4	
модуль 2	Тема 5	9 тиждень	1	3		4	
		10 тиждень	1	3		4	
	Тема 6	11 тиждень	1	3		4	
		12 тиждень	1	3	5	9	
	Тема 7	13 тиждень	1	3	12	16	
		14 тиждень	1	3		4	
	Тема 8	15 тиждень	1	4		17	5
	Усього			15	46	22	17

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D		
60 – 63	E	задовільно	не зараховано
35 – 59	FX	незадовільно	
1 – 34	F		

5. Рекомендована література

Основна

1. Гуторов О.І. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посібник / О. І. Гуторов; Харк. нац. аграр. ун-т ім. В.В. Докучаєва – Х.: ХНАУ, 2017. – 272 с.
2. Економічні дослідження (методологія, інструментарій, організація, апробація) : навч. посібник / За ред А. А. Мазаракі. – 2-ге вид. Допов. – К. : КНТЕУ, 2011. – 296 с.
3. Методологія наукових досліджень [Текст] / Навчальний посібник Антонюк В.С., Полонський Л.Г., Аверченков В.І., Малахов Ю.А. Методологія наукових досліджень Навчальний посібник. – К.: НТУУ „КПІ”, 2015. – 274 с.

Додаткова

4. Ашеро́в А. Т. Подготовка, экспертиза и защита диссертаций : учебное пособие / Ашеро́в А. Т. – Х. : Изд. УИПА, 2002. – 136 с.
5. Грищенко І. М. Основи наукових досліджень : навч. посібник / І. М. Грищенко, О. М. Григоренко, В. А. Борисейко. – К. : КНТЕУ, 2001. – 186 с.
6. Давиденко А. П. Организация и планирование научных исследований, патентование / А. П. Давиденко. – Х.: НТУ „ХПИ”, 2004. – 320 с.
7. Єріна, А. М. Методологія наукових досліджень / А. М. Єріна, В. Б. Захожай, Д. Л. Єрін. – Київ : Центр навчальної літератури, 2004. – 212 с.
8. Клименюк О. В. Методологія та методи наукового дослідження : навч. посібник / О. В. Клименюк. – К. : Міленіум. – 234 с.
9. Лудченко О. А. Основы научных исследований : учеб. пособие / Лудченко О. А., Лудченко Я. А., Примак Т. А. – К. : Знання, КОО, 2000. – 114 с.
10. Наринян, А. Р. Основы научных исследований / А. Р. Наринян, В. А. Поздеев. – Київ : Изд-во Европейского ун-та, 2002. – 109 с.
11. Стеченко Д. М. Методологія наукових досліджень : підручник / Д. М. Стеченко. – К. : Знання, 2007. – 317 с.
12. Філіпенко, А. С. Основи наукових досліджень. Конспект лекцій: Навчальний посібник / А. С. Філіпенко. – Київ : Академвидав, 2005. – 208 с.
13. Шейко, В. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: Підручник / В. М. Шейко, Н. М. Кушнарєнко. – Київ : Знання, 2006. – 307 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

14. Електронні каталоги інформаційних ресурсів. – Режим доступу : <http://www.analitik.ru>
15. Інформаційно-пошукова система. – Режим доступу : <http://inpos.com.ua>
16. Пошукові служби Інтернет. – Режим доступу : <http://www.kinder.mksat.net/pages/libfndix/inetfind.htm>
17. Державна служба статистики України. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>
18. Что такое плагиат, или О западных стандартах научной этики. – Режим доступу : <http://www.osvita.org.ua/articles/68.html>
19. Google Академія. – Режим доступу : <https://scholar.google.com.ua>